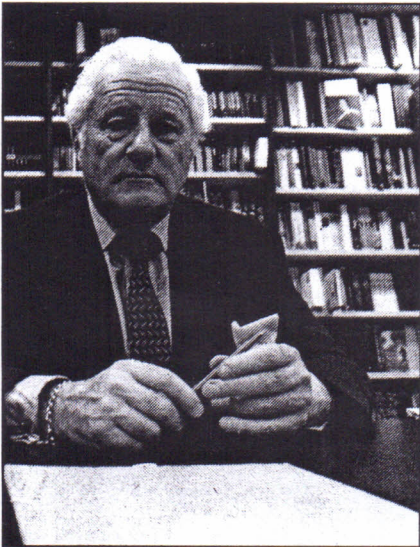

J.J. NORWICH

Σύντομη Ιστορία του Βυζαντίου

ΜΤΦΡ.: Δ.Π. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΣ

«ΓΚΟΒΟΣΤΗ», ΣΕΛ. 615

ΦΩΤ. ΣΠΥΡΟΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

Φόρος τιμής στο παρεξηγημένο Βυζάντιο

«Ο πολιτισμός μας δεν αναγνώρισε ποτέ, επαρκώς, το χρέος του προς την Ανατολική Αυτοκρατορία. Αν δεν υπήρχε αυτό το μεγάλο ανατολικό οχυρό της Χριστιανισσύνης, ποια τύχη θα είχε η Ευρώπη ενάντια στις στρατιές του βασιλιά της Περούσις τον 7ο αιώνα ή ενάντια σε αυτές του Χαλίφη της Βαγδάτης τον 8ο; Ποια τύχη θα υλάσσε ο σύσσωμος και ποιο θεό

βυζαντινό πολιτισμό, με τους πνευματικούς της συμβούλους να καταγγέλλουν τους Ορθοδόξους σαν αμαρτωλούς σχισματικούς και με μια κατατρυχούσα αίσθηση ενοχής, επειδή εγκατέλειψε την Πόλη, προτιμώντας ν' αγνοήσει το Βυζάντιο. Δεν μπορούσε όμως να διαγράψει το χρέος που όφειλε στους Έλληνες...».

Βέβαια, στο μέτρο της εξομολόγησής του, και ο Norwich παίρνει τη δική του «θέση» απέναντι στο παρεξηγημένο για αιώνες Βυζάντιο και στο μοναδικό πολιτισμό του. «Στις μέρες μας απομένει μόνον ένα πράγμα να μας θυμίζει την ιδιοφυΐα των Βυζαντινών: η λαμπρότητα της τέχνης τους», γράφει. Αλλά και στο προλογικό του σημείωμα αναφέρεται στην τεχνητή λήθη που δημιούργησαν οι Δυτικοί για το Βυζάντιο. «Εμοίαζε να έχει πέσει θύμα μιας συνωμοσίας σιωπής», γράφει χαρακτηριστικά. Και συνεχίζοντας την εκ βαθέων εξομολόγησή του ο Norwich, γράφει με εντιμότητα αλλά και με σεμνότητα για το επίπονο αυτό έργο του: «Ποτέ δεν είχα κατά νου να ριξώ καινούργιο φως στο Βυζάντιο. Το μόνο που προσπάθησα ήταν να επανορθώσω κάπως αυτή τη συνωμοσία σιωπής, που βύθισε τόσο πολλούς από εμάς, κυριολεκτικά, στην άγνοια και τη μακροβιότερη και, αναμφίβολα, την πιο εμπνευσμένη Χριστιανική Αυτοκρατορία στην παγκόσμια ιστορία».

Το βιβλίο, που το πλαισιώνουν πολύτιμοι χάρτες και σπάνιες φωτογραφίες, ακόμη και γενεαλογικά δέντρα όλων των αυτοκρατοριών και των δυναστειών, αρχίζει από τις 11 Μαΐου του 330, ημέρα ιδρύσεως της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, και τελειώνει στις 29 Μαΐου 1453, ημέρα της Αλώσεώς της από τον Μωάμεθ Β' τον Πορθητή. Αντά τα 1.123 χρόνια και 18 ημέρες περιδιαβάνει ο συγγραφέας, με λόγο γλαφυρό και ζωντανό, και με μια ήρεμη αφηγηματική δεξιοτεχνία, έτσι που κάνει το βιβλίο να διαβάζεται με συναρπα-

...θα λατρεύαμε;».

Με αυτά τα λόγια ο Αγγλος ιστορικός John Julius Norwich αρχίζει το σημαντικό έργο του «Σύντομη Ιστορία του Βυζαντίου», που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Γκοβόστη», σε μετάφραση Δ.Π. Κωστελένου. Και όπως μας πληροφορεί ο συγγραφέας, ο τόμος αυτός των 615 σελίδων είναι το ένα τρίτο μόνο του ολικού έργου του, που κυκλοφόρησε σε τρεις τόμους, μεταξύ 1988 και 1995. Ομως, όπως σημειώνει, σκέφθηκε πως ένα τόσο ογκώδες έργο θα ήταν βαρύ για τον αναγνώστη και αποφάσισε να κάνει αυτή τη σύντομη. Σημειώνει επίσης πως η εργασία του αυτή «δεν είναι μια επιστημονική διατριβή». Γράφει χαρακτηριστικά: «Παρομοιάζω τον εαυτό μου σαν παγοδρόμο στην επιφάνεια του θέματος... Αλλά ακόμη και εδώ αφηγούμαι την ιστορία με πληρότητα, χωρίς να παραλείπω τίποτα το ουσιαστικό».

Πολύ έντιμη η εξομολόγηση του συγγραφέα, δείχνει σεμνότητα αλλά και σεβασμό για το μεγάλο θέμα στο οποίο αφιέρωσε τη ζωή του. Προπαντός όταν έχει κανείς μελετήσει τα ιστορικά βιβλία του G. Schlumberger και του Sir Steven Runciman, ακόμη και του Charls Dichl, που δεν αφηγούνται μόνον αλλά και παίρνουν θέση έναντι των γεγονότων και της ιστορίας, καταλαβαίνει πόσο πραγματικά έντιμος είναι ο Norwich στην εξομολόγησή του αυτή. Ακόμα θυμώμαι πόση εντύπωση μου είχε κάνει η στιβαρή φράση του Runciman στο βιβλίο του «Η Αλωση της Κωνσταντινουπόλεως», όπου γράφει: «Η Δυτική Ευρώπη με τις προγονικές αναμνήσεις ηζλοτυπίας προς το

στικό ενδιαφέρον. Στο πλεονεξ κειμενο, οπως μας εξηγει, υπάρχουν ολες οι λεπτομερειες με μεγαλη ακριβεια ελεγμενες απο τις ιστορικες πηγες. Ομως και στο συντημενο αυτο τομο υπάρχουν συμπυκνωμενα, με μια θαυμαστη οικονομια λογου, ο πλουσιος βυζαντινος βιος, οι δοξασμενες κατακτησεις των αυτοκρατορων, οι εριδες και οι δυνατοι ερωτες, οι συνωμοσιες στους σκοτεινους διαδρωμους των παλατιων, το μεγαλειο και ο μυστικισμος, η αγριότητα των πολεμων.

«Γράφοντας τούτο το βιβλίο ένιωθα μια μόνιμη ευχαρίστηση, αλλά απέδιδα και έναν μικρό φόρο τιμής», γράφει ο J.J. Norwich, δείχνοντας μια εξαιρετική ευαισθησία για την εσφαλμένη εκτίμηση του Βυζαντίου, αναφερόμενος στην Ιστορία των Ευρωπαϊκών Ηθών του W.E.H. Lecky, που, μεταξύ άλλων, έγραφε: «Γι' αυτήν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η ευμηγορία της παγκόσμιας ιστορίας είναι ότι αποτελεί, χωρίς την παραμικρή εξουσία, την πιο ολοκληρωτικά κυδαία και αξιοκαταφρόνητη μορφή που πήρε ποτέ ο πολιτισμός...». Λόγια που κάνουν να ντρέπεται κάθε σκεπτόμενος άνθρωπος. Γιατί το Βυζάντιο, «για έντεκα αιώνες ήταν το Κέντρο ενός κόσμου φωτός», όπως γράφει ο Runciman. Κι ακόμα «είχε βγάλει χώρες ολόκληρες από τη βαρβαρότητα».

Το βιβλίο του John Julius Norwich, με τη στωική και καλαισθητή μετάφραση του Δ.Π. Κωστελένου, αποτελεί μια σημαντική προσφορά στα νεοελληνικά γράμματα.

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ